

**НАЦИОНАЛНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
„КРИТИЧЕСКИЯТ ДУХ. 300 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ИМАНУЕЛ КАНТ“**

Проф. Боян Манчев

Нов български университет

b_manchev@yahoo.com

КАНТ НА ПРЕДЕЛА НА СВЕТА, ИЛИ ДЪЛГЪТ НА ФИЛОСОФИЯТА, ДНЕС

Резюме: Светът е на ръба на катастрофа – разрыв на света със самия свят. Философията има критическата задача да мисли този разрыв. Философията обаче не е невинна; тя дори е активен съучастник на разрыва на света със света. Днешното епидемично антикантианство е израз на този разрыв: парадоксално, днес, в навечерието на тристагодишнината му, Имануел Кант е “разобличаван” от ред видни представители на аналитичната философия и “новите реализми” като отговорен за антропоцентричната перспектива, довела философията и философския дълг към света до криза и упадък. Задачата на моето изложение ще е на първо място полемична; то си поставя за цел да разкрие дълбоката заблуда, на която се основава подобен възглед. Втората фаза на лекцията ми ще бъде афирмативна: нейната задача е да изложи и защити тезата, според която философията на Кант е не просто необходима, а категорично и императивно необходима, за да се изправим пред разрыва на философията със света; за да го преодолеем.

Ключови думи: Свят, криза, трансцендентална философия, реализъм, хуманизъм, свобода, необходимост

Проф. Ангел Стефанов

Институт по философия и социология – БАН

angstefanov@abv.bg

КАНТ И ЧЕТИРИМА ГОЛЕМИ ФИЛОСОФИ НА 20-ТИ ВЕК

Резюме: Аргументира се несъстоятелността на критиката на Кант от страна на известни философи на 20-ти век относно неговите до-критическо и критическо схващане за пространството и неговото геометрично представяне.

Ключови думи: пространство, евклидова и неевклидова геометрия, предмет на чистата геометрия, чиста и физическа геометрия.

Ас. д-р Иво Минков

Югозападен университет „Неофит Рилски“

iminkov@swu.bg

КАНТОВАТА УНИВЕРСАЛНА ИСТОРИЯ

Резюме: Статията изследва генезисът на Кантовите идеи за историята. От една страна подходът е насочен към тълкуване на външното влияние при формирането на тези възгледи.

От друга страна, експликацията става през вътрешното, иманентно образуване, откъм собствената теоретическа и преди всичко практическа философия на големия немски мислител. В резултат на това перспективата, през която се мисли идеята за универсална история е критически динамична, но и диалектически единна. Хипотезата, която текста излага е свързана с изясняването на въпроса за значимостта на Кантовите идеи за историята, макар и историческата наука да не влиза в сферата на основните му интереси. Нещо повече, застъпва се схващането, че възгледа на Кант за всеобща история отваря пространство за малко по-късните идеи на Хегел за историята и саморазвитието на човешкия дух, както и осмислянето на историческия процес като прогрес в съзнанието за свобода и възможност за постигане на нравствена свобода.

Ключови думи: Кант, универсална история, история на съзнанието, прогрес, Хегел

Доц. Майя Георгиева

Югозападен университет „Неофит Рилски“

mayge@abv.bg

КАНТ И ИДЕЯТА ЗА „ЕВРОПЕЙСКОТО ЧОВЕЧЕСТВО“

Резюме: Докладът ще проследи идеите на Кант за ролята на практическия разум в секуларизираното общество. „Вътрешната свобода, която е предизвикана от моралната автономия на индивида е отговорност към обществото и неговия правов ред. Понятието „човечество“ е свързано тъкмо с разбирането за самодостатъчността на човека, възможна заради непрекъснатото съдени на разума. Тези идеи се проследяват и в по-нататъшното развитие на философията у Хусерл, Хабермас и др.

Ключови думи: човечество, практически разум, морална автономия, публичност

Проф. Валентин Канауров

Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград

v_kanawrow@abv.bg

ТРАНСЦЕНДЕНТАЛНАТА ФИЛОСОФИЯ НА КАНТ КАТО КЛЮЧ КЪМ ХУМАННОТО ОНТОЛОГИЗИРАНЕ НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ

Резюме: В предлагания текст по концептуално кохерентен начин се вплитат три основни тези. Първо, Кантовата обективна дедукция на чистите разсъдъчни понятия е по същество философско проектиране на смисловите фундаменти на изкуствен интелект, който е различен от предметно закотвеното и обвързано съзнание на човека. Второ, трансценденталният схематизъм е вариант за преодоляване на прякото догматично онтологизиране на чистия разсъдък и респ. на изкуствения интелект. Трето, мултиплицирането на Кантовия трансцендентален схематизъм под формата на нова множествена формално-рационална феноменология с медиативен характер между чистия разсъдък (респ. изкуствения интелект) и опита необходимо задава плуралистично онтологизиране, което предпазва от очертаващата се тотална и самоцелна доминация на машините в съвременния свят и от превръщането на изкуствения интелект в екзистенциална заплаха за човечеството.

Ключови думи: Кант, чист разсъдък, изкуствен интелект, дедукция на чистите разсъдъчни понятия, трансцендентален схематизъм, формално-рационална феноменология, плуралистична онтология.

Доц. д-р Ивайло Димитров

Институт по философия и социология при БАН

dimitrov.ivaylo.g@gmail.com

ИЗГУБИХМЕ ЛИ КЛЮЧА КЪМ ТАЙНАТА НА МЕТАФИЗИКАТА? ВЪПРОС КЪМ KANT GPT

Резюме: Обичайно за съвременното кантознание е по въпроса за генезиса на критико-философския проект да се започва с Кантовото писмо до М. Херц (21.02.1772 г.), в което четем, че „ключът към цялата тайна на все още скритата метафизика” е в питането: „на какви основания почива отнасянето [die Beziehung] на това, което в нас се нарича представа, до предмета?” (AA 10: 130). Озадачаващо в съвременните кантиански речници и лексикони липсва отделно разглеждане на *Beziehung*, макар терминът да изразява понятието за самия предмет на ключовия критико-метафизически въпрос, доказало се при това и като проблематично за рецепцията на критическата програма след (мета)критиката му от страна на Я. С. Бек. Затова пък в исторически първите кантиански речници – на Шмид (1788 г.) и Мелин (1797 г.) – все още можем да открием рубрика за понятието отнасяне (до предмет). Какви (не)очаквани отговори обаче ще получим на над 250-годишния Кантов въпрос от *ест-ествените* (мета)речници и от AI агента Kant GPT?

Ключови думи: Кант, метафизика, отношение, отнасяне, представа, предмет, изкуствен интелект

Доц. д-р Силвия Кръстева

Югозападен университет „Неофит Рилски“

silvia_kristeva@swu.bg

АСПЕКТИ НА ЛОГИЧЕСКАТА ФОРМА В КАНТОВАТА ЛОГИКА

Резюме: Докладът ще се стреми настойчиво към постигане на декларираната от Кант още в ранните му логически съчинения позиция на „единството на човешкото познание“. Това е истинската ръководна нишка в цялостното реформиране на заварените области на логиката, което Кант ще предприеме с проекта си за критика на човешкото познание. Можем да проследим тази ръководна нишка от ранните му логически работи през дисертацията и лекциите му по логика до разгръщането на трансценденталната логика в *Критика на чистия разум*. Кое е началото на мисленето като логическата дейност на разума, с коя логическа форма и защо трябва да се започне в това изграждане на единството на мисленето? Къде отвеждат и в какъв обхват се губят общите начала на това прокламирано и търсено единство на мисленето? За целта ще се предприемат две задачи. Първата е да проследим генезиса на цялостната работа на Кант върху логическата теория. А втората задача ще е посветена на проучването на върховните принципи и конструкции, които позволяват на Кант да построи систематичното единство на мисленето в трансценденталната логика.

Ключови думи: Кант, трансцендентална логика, лекции по логика, теория на съждението, таблица на съжденията.

Проф. д-р Александър Гънгов
СУ „Св. Климент Охридски“
agungov@phls.uni-sofia.bg

АБДУКТИВНИЯТ ИЗВОД МЕЖДУ ТРАНСЦЕНДЕНТАЛНАТА ЦЕЛЕСЪОБРАЗНОСТ И ТЕЛЕОЛОГИЗМА НА ТРАНСЦЕНДЕНТАЛНОТО ЕГО

Резюме: Движението на логическия извод от единичното към особеното въз основа на общото е познато като абдукция. Абдуктивният извод за разлика от индуктивния се характеризира с вероятност, разбирана като „най-доброто обяснение“. В клиничната практика достигането до „най-доброто обяснение“ при диагностицирането наподобява действието на рефлектиращата способност за съждение, която следва трансценденталната целесъобразност, предоставяйки на клинициста възможност за единство на неговото съзнание. Принципиите на кохерентността и непротиворечивостта стават вторични и подчинени на целесъобразността.

В Хусерловата феноменология преминаването от обекта „такъв, какъвто е“ (единичното) към „тетичния обект“ (особеното), също има вид на абдуктивен извод, извършван от съчетаното приложение на генетичния и ейдетичния метод, където средният термин се явява ейдосът (общото). Абдуктивният извод в този случай следва образа на ейдоса, но бива гарантиран от изначалния телеологизъм на трансценденталното Его. Съвместяването на трансценденталната целесъобразност и телеологизма по Хусерл предоставя евристични възможности за извършване на абдуктивни заключения, в частност, при клиничната диагностика.

Ключови думи: целесъобразност, абдукция, рефлектиращата способност за съждение, генетичен и ейдетичен метод, ентелехия

Докт. Асан Кадиев
ЮЗУ „Неофит Рилски“
asds64@mail.bg

ПРОБЛЕМЪТ ЗА РАЗУМА ВЪВ ФИЛОСОФИЯТА НА КАНТ

Резюме: В доклада се представят по-важните и значими понятия във философията на Кант – точните граници и области на разсъдък, разума и способността за съждение. Посочва се и основното строго морално съзнание, с което се характеризира цялото философско творчество на Кант и начина, по който той методично и ясно подчертава трите стъпки на човешкото мислене – догматично, скептично и критично. Прави се извод, че най-важното за Просвещението е утвърждаването на автономията на моралния човек от всеки авторитет, дори и от Бог.

Ключови думи: свобода, разум, разсъдък, a priori, морал, принцип.

Доц. д-р Силвия Борисова

Институт по философия и социология, Българска академия на науките
sylvia.borissova@gmail.com

ПЪТИЩА НА ТРАНСЦЕНДЕНТАЛНАТА ЕСТЕТИКА

***Резюме:** В развитието на трансценденталистката естетика се наблюдават различни метаморфози, нерядко дори парадигмални, при рецепцията и интерпретацията на основните положения от Кантовата трансцендентална естетика. Консолидирането на полето на трансценденталната естетика в Кантовата първа „Критика“ (вкл. в критика спрямо Лайбниц, Нютон, Бъркли) се базира на елементите време и пространство: в доклада ще бъде обърнато внимание и върху движението и изменението, оставени от самия Кант експлицитно извън базисните елементи на това поле. Именно елементите време, пространство, движение и изменение ще послужат като обяснителен ключ към развитието на трансценденталистката линия в естетиката (Хатфийлд, Пайпър, Гайър и др.) до наши дни.
Ключови думи: трансцендентална естетика, време, пространство, движение, изменение*

Гл. ас. д-р Ясен Андреев

Институт по философия и социология при БАН
jassen_andreev@hotmail.com

КАКВО СИ ПРЕДСТАВЯ КАНТ ПОД „ПРЕДСТАВА“ ?

***Резюме:** Посредством своя прословут *Stufenleiter* Кант предлага една класификация на различните видове представи (*Vorstellungsarten*) – *repraesentatio*, *perceptio*, *sensatio*, *cognitio*, *intuitus*, *conceptus*. В критиката на разума класификацията на представите в различни видове неизменно се кръстосва със семантичната двузначност на представа (*Vorstellung*) като субективен акт на представяне (*Vorstellungsakt*) и съдържание на представата (*Vorstellungsinhalt*). Докладът проблематизира въпроса, доколко нагледите (*Anschauungen*) и понятията (*Begriffe*), бидейки двата основни под-вида представи, подлежат на разграничението между субективен акт и предметно съдържание на този акт.*

***Keywords:** Кант, видове представи (*Vorstellungen*), субективен акт на представяне (*Vorstellungsakt*), съдържание на представата (*Vorstellungsinhalt*), нагледу (*Anschauungen*), понятията (*Begriffe*)*

Гл. ас. д-р Стефан Димитров

Институт по философия и социология при БАН
s_i_dimitrov@abv.bg

КОРЕЛАЦИЯТА ПРЕДМЕТ-СЪЗНАНИЕ В КРИТИКА НА ЧИСТИЯ РАЗУМ И ПРИНЦИПЪТ НА ОНТОЛОГИЧНА КОНСТИТУЦИЯ

***Резюме:** Корелацията между единство на аперцепцията и единството на предмета, между единството на Аз-а и един предмет=X, е основата на конституцията на външния предмет в постановката на трансценденталната субективност. Тя е двупосочна или рефлексивна, при*

което предметът се оказва в равна степен даден на и създаден от съзнанието. Върху тази формална рефлексивна корелация се изгражда неговата съдържателна страна като необходима синтеза на едно многообразие от представи в един само предмет. Затова корелацията има трансцендентален характер.

Тук може да се види аналогия с една феноменологична конституция на вещта. Следва обаче да се отчита разликата между представа у Кант и значение във феноменологията.

Ключови думи: Трансцендентална аперцепция, нещо=X, представа, значение, синтеза

Доц. Кристиян Енчев

Институт по философия и социология - БАН

chris.enchev@gmail.com

КЛАЙВ КАЗО И ПОЛ ДЕ МАН ЗА МЕТАФОРАТА В ТРЕТАТА КРИТИКА НА КАНТ

Резюме: Докладът си поставя за цел да проследи как Кантовото дефинитивно различие между схема и символ бива разбирано от Клайв Казо и Пол де Ман, като критиката на първия спрямо втория стъпва на анализи на пасажии от Третата Критика и посочване на възможни подвеждащи интерпретативни ходове. Размиването на различието между схема и символ, което Казо открива у де Ман, се дължи според него на кривоизбран превод. Казо е прав в това отношение, че прокараното от Кант дефинитивно различие е пределно недвусмислено и безпокойството на де Ман за „неконтролирана метафора“ е напразно и се дължи на подвеждащо идентифициране на метафората с ненадеждност и липса на контрол и на схематичния език с надеждност и контрол. Критическата дистанция от възгледа на де Ман придружава изследователските намерения да бъде промислена метафората като структурен елемент в Третата критика на Кант.

Ключови думи: схема, символ, метафора, Клайв Казо, Пол де Ман, Кант

Проф. Владимир Градев

Софийски университет „Св. Кл. Охридски“

vgradev@phls.uni-sofia.bg

ВИЖ И ПРЕМИНИ: ДАНТЕ И КАНТ ЗА ЗЛОТО

Резюме: В този текст ще се опитам да сравня несъвместимите на пръв поглед етически схващания на Данте и Кант, като разгледам мястото и ролята на злото в архитектурата на тяхното поетично и философско творчество.

Ключови думи: Данте, Кант, етика, зло, произход, Библия, Адам

Проф. Иван Колев

Софийски университет „Св. Кл. Охридски“

ivankolev@gmail.com

ЛИБЕРАЛИЗМЪТ НА ИМАНУЕЛ КАНТ, ИЛИ КАНТ VS ЛОК, ФИХТЕ И САРТР

***Резюме:** Докладът разглежда специфики на философския и светогледен либерализма на Имануел Кант и спецификите на неговото етическо ядро. За изясняване на темата се показват разликите между възгледа на Кант, либерализма на Джон Лок, активисткия абсолютизъм на Йохан Готлиб Фихте и активисткия екзистенциализъм на Жан-Пол Сартр. Централно място в доклада заема проясняването на връзката между феноменално-ноуменалната метафизика и антропология на човешкото съществуване според Имануел Кант и корелацията с неговата етическа деонтология.*

***Ключови думи:** свобода, дълг, либерализъм*

Докт. Даниела Дралева

Югозападен университет „Неофит Рилски“

danieladrалева@abv.bg

ПЪТЯТ НА МЕТАФИЗИЧНИТЕ ИДЕИ ОТ ДЕКАРТ И ЛАЙБНИЦ КЪМ КАНТ

***Резюме:** Акцентът в доклада се поставя върху взаимовръзката между етичните ценности и религията в границите на самия разум. Познанието на морала воден от мисълта при Декарт намира своето естествено продължение в трудовете на Кант. Проследен е пътят на моралната телеология до Абсолютната същност през метафизиката на Декарт и Лайбниц, до трансценденталната идея за Бог при Кант. Разгледани са религиозно-философските възгледи и различните доказателства за битието на Бога, като абсолютен морален законодател и деятел. Обособени са общите и различни страни водещи до разбирането на идеята за Бог чрез разума, религията и морала.*

***Ключови думи:** Бог, висша субстанция, нравствен императив, априорно познание, първомонада*

Ас. д-р Вера Любенова

Институт по философия и социология – БАН

vera.lyubenova@ips.bas.bg

КАНТОВАТА КРИТИКА НА ДЕКАРТОВАТА РАЦИОНАЛНА ПСИХОЛОГИЯ

***Резюме:** Намерението на моят доклад е да представи Кантовата критика на рационалната психология на Рене Декарт. Докладът е разделен на две основни части. Първата част разглежда понятието за трансценденталната аперцепция, а втората част разглежда понятието Cogito при Декарт. Ще бъде показано, че рационализмът на Декарт разработва изцяло психологическа концепция за Аз-а. Логиката на моя анализ следва резултатите от „Трансценденталната дедукция“ и „Трансценденталната аналитика“ и представя прехода*

към критиката на Кант към рационалната психология на Декарт в „Паралогизмите на чистия разум“ в „Трансценденталната диалектика“.

Ключови думи: трансцендентална дедукция, трансцендентална аперцепция, Cogito, рационална психология, паралогизми на чистия разум

Гл. ас. д-р Мирослав Бачев

Институт по философия и социология при БАН

miroslavbachev@gmail.com

КАНТОВИ ВЛИЯНИЯ ВЪВ ФИЛОСОФИЯ НА РЕЛИГИЯТА: ДЖОН ХИК И ФИЛИП КУИН

Резюме. Философската рефлексия на Кант върху религията има своите продължения и вдъхновения през 19 и 20 век и тук ще се опита да представим две от тях – тези на Джон Хик и Филип Куин. Хик се опитва да обоснове разбирането за религията и Божественото през Кантовите понятия ноумен и феномен, както и през отношението между априорно и апостериорно - тема, която той прилага и към религиозния плурализъм и възможностите на междурелигиозния диалог. Филип Куин прави своите философски опити в областта на религиозното многообразие, повлиян от съчинението на Кант за религията, като развива идеята за моралното съзнание по отношение на религията и отношението между различните вери, всяка от които императивно изисква придържане към особена морална система. Целта на доклада е да покаже различни пътища на приложение на Кантовата философия в търсене на решения за философските проблеми на религиозното многообразие.

Ключови думи: религиозно многообразие, Божественото реално, Джон Хик, Филип Куин

Гл. ас. д-р Боряна Узунова

Софийски университет „Св. Кл. Охридски“

buzunova@office365faculty.uni-sofia.bg

ТЕЛЕОЛОГИЯ И МИСТИКА: КАНТ И ХЕРДЕР ЗА ПРИРОДАТА

Резюме: В произхода и характера на философските несъгласия между Имануел Кант и Йохан Готфрид фон Хердер могат да се открият множество влияния и насоки, но поне едно е сравнително ясно - като едни от главните изразители съответно на Просвещението и на течението Буря и натиск в Германия, те са носители на често опонирани си светогледи. Заставайки на просвещенски позиции, Кант разбираемо отдава предпочитание на езиково и логически изчистени постановки, яснота и последователност, докато Хердер е по-склонен да си служи с литературно по-изразителни и понякога мистично спекулативни аргументи. В такъв смисъл сякаш е доста любопитно, че натурфилософията на Хердер предприема по-отворен към емпиричните данни подход към природата и развитието на човека - подход, който свързваме и със съвременната наука, иначе съвсем противоположна по дух на Буря и натиск - от Кант, който със сериозен, трезвомислещ и критически маниер всъщност оставя природата и нейното развитие отвъд предела на сигурното познание и, фактически, същински мистична.

Ключови думи: Кант, Хердер, телеология, природа, натурфилософия, история, Просвещение

Каролина Николова
СУ „Св. Климент Охридски“
karolinan.96@abv.bg

ТЪЛКУВАНИЯ НА СЛЕДСТВИЯТА ОТ ВЪЗМОЖНАТА ЦЕЛЕСЪОБРАЗНОСТ В И НА СЪНЯ ПРИ КАНТ

***Резюме:** Ако сънят е възможно да е целесъобразен, както Кант предлага в Критика за способността за съждение, то той би могъл да има диалектическа функция. Сънят не само свързва съзнателно и несъзнателно, телесно и духовно, но и поддържа живота на физическо, но и на психическо или на духовно ниво. В този смисъл понятието за организъм ще се преосмисли през удържането на психическото здраве, без което сънят не би изпълнявал повече от чисто биологически-телесна функция. Фокусът при Кант е телесността, мислена като поддържана и регулирана от несъзнателни процеси, удържащи живота. Сънят, свързвайки телесно и духовно, удържайки различията им, осъществява възможността за преход от несъзнавано към съзнателно. Така удържа теоретично познаваеми способности с практически изводими елементи. Заедно с това и не удържа различията им и ги прави до голяма степен илюзорни в познавателен аспект.*

Ще се преосмисли живота при Кант не само като телесно и органично, но и ще се надгради като психологическо в смисъл на диалектическо взаимодействие между тяло и психика през съня. Както външният свят обуславя до някаква степен представите насън, така те влияят върху тялото и го трансформират през въображението. Затова въображението има по-специфична функция от Критика на чистия разум, изразена през органичното и разбирането за полезно в двояк смисъл – от една страна за личния живот през превода на несъзнателното в съзнанието. От друга – разкриването на несъзнателното посредством въображението насън, става средство за подобряване на здравето в психически и физически план.

***Ключови думи:** въображение, целесъобразност, сън, телесност, духовност, жив организъм*

Проф. Божидар Ивков
Институт по философия и социология – БАН
bivkov56@gmail.com

КАНТ, БОЛЕСТТА И МЕДИЦИНАТА

***Резюме:** В доклада се анализира отношението на Кант към болестта и медицината в контекста на неговия живот и философия. Анализирани са основните аспекти на философското наследство (макар и скромно) на Кант в областта на медицината. Направен е опит да се покаже как философията на този велик мислител може да се използва като евристична инспирация на изследвания в областта на философия на медицината. Разкрити са и възможностите на кантовите концепти за даване на отговори на фундаментални екзистенциални въпроси.*

***Ключови думи:** медицина, болест, диететика, разум, феноменален свят, ноуменален свят, аналитично и синтетично познание, морал.*

Доц. Д-р Юлия Васева

Институт по философия и социология – БАН

julvadi@abv.bg

КАНТ И ФИЛОСОФИЯ НА МЕДИЦИНАТА

Резюме: Темата е фокусирана върху ролята и значението на философията на Кант за медицинската наука. За целта ще се представят три различни идейни и времеви точки на анализ. Първата от тях е свързана с интереса на Имануел Кант към медицината в неговия ранен и късен период. Тук един от основните акценти ще падне върху значението на публикациите на неговите ученици лекари и по-специално върху ролята на Ерхард (Erhard J.V. *Über die Möglichkeiten der Heilkunst*, 1799 - Виж: Штольценберг Ю. Кант и медицина (пер. с нем. Н.А. Дмитриевой). Stolzenberg J. *Kant and medicine*. В: Кантовский сборник : научный журнал. — 2014. — No 4 (50). — с. 61-81.). Друг акцент ще е късната работа на Кант “За спора на факултетите” (1798), като особен акцент тук ще се даде на представеното ѝ в българската философска традиция (В. Канавров, 2024). Вторият съществен елемент ще представи т. нар. “дебат за концептуалното и извън-концептуалното съсържание”, който ще се рамкира през идеите на Р. Хана (R. Hanppa, 2006) относно интерпретацията на Кантовия емпиричен реализъм. Третата идейна точка ще се ангажира с интерпретирането на това, което се разбира под извън-концептуално съдържание на опита при анализиране и решаване на определени въпроси в рамките на концептуалния дебат във философия на медицината.

Ключови думи: Кант, медицина, понятия, философия на медицината

Проф. дфн Мария Димитрова

Софийски университет „Св. Кл. Охридски“

midimitrov@phls.uni-sofia.bg

ВЛИЯНИЕТО НА КАНТ ВЪРХУ ЛЕВИНАС ПО ВЪПРОСА ЗА ВРЕМЕТО

Резюме: Философията на Левинас е опит да се преодолее Хайдегеровата редукция на въпроса за времето до онтологията. При свеждането на всичко до събитието на съществуването Хайдегер не пренебрегва ли още един и може би по-изначален смисъл, а именно моралния? Има изглежда нещо такова като морална интелигентност. Левинас се връща към Кант, към практическия разум и универсалността на императива. Отвъд въпроса дали времето е крайно или безкрайно и изобицо отвъд мерките и измеримостта, отвъд битието и небитието, дали нашата човешка времевост и смъртност имат и някакъв друг смисъл? Не е ли Хайдегеровото време като насоченост към смъртта сведено до синхронията на цялото, докато времето е също и още диахрония. Това „в повече“ е трансцендирането, присъщо на темпорализацията не просто като съществуване един с друг, а като морална свързаност.

Ключови думи: онтология, морал, темпорализация, смисъл, Кант, Хайдегер, Левинас

Докт. Христиан Мавродиев
Софийски университет „Св. Кл. Охридски“
hcmavrodie@abv.bg

ПРИНОСЪТ НА КАНТ КЪМ СФОРМИРАНЕТО НА ХУМАНИСТИЧНИЯ МАРКСИЗЪМ: ПРОЧИТА НА ЛЮСИЕН ГОЛДМАН

Резюме: Докладът е фокусиран върху интерпретацията на критическата философия на Кант на френския философ и литературовед Люсиен Голдман. Особена значимост е предадена на влиянието на Кант за формирането на хуманистичния марксизъм, изявен в ранните текстове на Маркс. Разглежда се и влиянието на кантианската коперникова революция върху развитието на хегелианската диалектика. Проследява се и появата на категорията "тоталност" при Кант, която впоследствие заема ключова позиция във философските системи на Хегел, Маркс и Лукач. Текстът на Люсиен Голдман представлява един от първите опити на западни марксисти, да се реконтекстуализира философския проект на Кант и да се демонстрира съвместимостта му с историческия материализъм на Маркс.

Ключови думи: марксизъм, диалектика, тоталност, хуманизъм, универсализъм

Проф. Димитър Цацов
ВТУ „Св.св. Кирил и Методи“
dtsatsov@abv.bg

ЛЕОНАРД НЕЛСОН И БЪЛГАРСКОТО НЕЛСОНИАНСТВО

Резюме: Нелсонианството е важен сегмент от историята на кантианството в България. Това се дължи на факта, че Цеко Торбов дълги години е сътрудник на Леонард Нелсон в Гьотинген (Германия) и неговата дългогодишна теоретична и практическа дейност е подчинена на идеите на И. Кант в интерпретация на Фриз-Нелсон. В случая вниманието е насочено към някои основни идеи и инициативи на Леонард Нелсон.

Ключови думи: фризинство, доверие в разума, етичен социализъм, критика на марксизма

Проф. Нева Кръстева
Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“
nevakryst@abv.bg

МУЗИКА, КАНТ И КАНТИАНЦИ

Кант: “Музиката...не оставя нищо за размисление“

Резюме: Този израз за музиката се съдържа в Критиката за способността за съждение. Но историческото наследство на "музикалните" кантианци и неокантианци, сочи противоположното явление – не само че оставя много за разума, във философията – като размисъл, приемане или отхвърляне – но и в самата музика, в литературата и есеистиката, в методиката на литературознанието и в музикологията, където се открояват едни от най-

значимите имена на *Cultur*; (както я изписва Кант): Бетховен, Шилер, Достоевски, Толстой, Шопенхауер; през последния – Вагнер, Ницше, Ернст Курт, от друга страна Бахтин. Яков Голосовкер, Анатолий Ахутин, Наторп, Ханслик, Хуго Римаан ... При това концепциите на тези автори, наричащи себе си кантианци, полагат именно музиката като основа за размишлението за света; самото "размишление" се излива в поетична, четивна музикална форма, а музикалните термини и аналогии отекват в културното европейско пространство: "полифоничният роман", "безкрайната мелодия", "музиката – самата воля", "музиката – по-високо от всяка философия" и. т.

Студията е построена като антифон между постулатите на Кант, част от които като "*musica ancilla verbi*" могат да бъдат открити още при Августин, и тези на негови следовници и опоненти, чиито идеи са наречени "контрапункти"; сред тях са Шопенхауер, Ханслик, Бахтин. Обсъдени са аспекти в литературата (Достоевски, Голосовкер, Толстой) и в областта на музикалната форма – фантазия, fuga и музикалния тематизъм.

Ключови думи: Кант, музикални кантианци, музика, литература, размишление